

**'n Verkennende studie na die vroulike adolessent met anoreksia
nervosa se belewenis van haar self**

deur

Hester Helena van der Spuy

Voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

Magister in Verbruikerswetenskap: Voedselbestuur

in die

Fakulteit Natuur- en Landbouwetenskappe
Departement Verbruikerswetenskap
Universiteit van Pretoria

Junie 2003

Studieleier: Prof. Dr. Helena Maria de Klerk
Mede-studieleier: Dr. Rozanne Kruger

Opgedra aan Annamari

Hierdie studie is gedoen in volle afhanklikheid van die Here. My dank en lof aan Hom vir geleenthede, genade, gesondheid en die deernis vir mense in leed wat Hy my gegee het.

Ek wil graag die volgende persone bedank wat dit vir my moontlik gemaak het om die studie te doen:

- ❖ Professor Elmarie de Klerk, promotor, vir haar bekwame leiding, inspirasie, dryfkrag, stiptelikheid, motivering en veral haar aansteeklike entoesiasme. Dit was 'n groot voorreg om saam te werk
- ❖ Dokter Rozanne Kruger, mede-promotor vir waardevolle insette en aanmoediging.
- ❖ *Jana, Elna en Johlene* vir jul onskatbare bydrae tot hierdie studie. Daaronder sou dit nie moontlik gewees het nie. Mag jul begeerte om ander sodoende te help, verwesenlik raak
- ❖ Kollegas vir bemoediging en in besonder vir Martha wie se saam-swaarkry menige dae van groot waarde was
- ❖ Trudie Strauch vir uiters bekwame tegniese versorging van die verhandeling. Dankie dat jy altyd gewillig was en nooit gekla het nie.
- ❖ Professor Piet de Kock vir taalversorging. U entoesiasme oor taal was aansteeklik.
- ❖ Raine smit en Nadine Marx, ondersteunende personeel. Jul bereidheid om altyd te help word opreg waardeer
- ❖ Vriendinne, vir volgehoue belangstelling en aanmoediging
- ❖ Ma Rina en skoonouers Dirk en Joy en vir baie gebede en aanmoediging
- ❖ My kinders, Karien, Dirkie, Talita en Teodor wie se aansporing, geduld, liefde en te-aandra kosbaar was. Jul eie toewyding en sukses in jul studies, beroepe en sport was 'n groot inspirasie
- ❖ Dirkie, my man. Sonder jou gebede, geduld, dryfkrag en begrip was dit nie moontlik nie.

BEDANKINGS	iii
LYS VAN FIGURE	xii
LYS VAN BYLAE	xiii
SUMMARY	xiv
HOOFSTUK 1: DIE STUDIE IN PERSPEKTIEF	1
1.1 INLEIDING	1
1.2 KONSEPTUELE RAAMWERK EN SPESIFIEKE DOELWITTE	6
1.3 BENADERING TOT EN VERLOOP VAN DIE STUDIE	9
HOOFSTUK 2: OORSIG VAN DIE LITERATUUR MET BETREKKING TOT DIE ADOLESSENT MET ANOREKSIA NERVOSA EN KONSEPTUA- LISERING BINNE DIE GEKOSE TEORETIESE PERSPEKTIEF	12
2.1 INLEIDING	12
2.2 DIE ADOLESSENTE ONTWIKKELINGSFASE	13
2.2.1 Fisieke ontwikkeling tydens adolessensie	14
2.2.2 Psigo-sosiale ontwikkeling tydens adolessensie	15
2.2.3 Kognitiewe ontwikkeling tydens adolessensie	17

2.3	VOEDSELKEUSE EN EETGEDRAG VAN DIE ADOLESSENT	18
2.3.1	Inleiding	18
2.3.2	Invloed van bepaalde psigologiese faktore op die eetgedrag van die adolessent	19
2.3.3	Invloed van bepaalde sosiale faktore op die eetgedrag van die adolessent	22
2.3.4	Invloed van bepaalde kognitiewe faktore op die eetgedrag van die adolessent	24
2.3.5	Samevatting	24
2.4	DIE ONTWIKKELING VAN 'N SOSIAAL-KOGNITIEWE KONSEPTUELE RAAMWERK.....	25
2.4.1	Fokus op die simboliese interaksionisme	25
2.4.2	Fokus op 'n sosiaal-kognitiewe perspektief.....	27
2.5	KONSEPTUALISERING BINNE 'N GEÏNTEGREERDE RAAMWERK....	29
2.5.1	Die adolessent met anoreksia nervosa in interaksie met haar self	29
2.5.1.1	Belewenis van die fisieke self	30
2.5.1.2	Belewenis van die materiële self	31
2.5.1.3	Belewenis van die geestelike self	32
2.5.1.4	Belewenis van die sosiale self	33
2.5.2	Die adolessent met anoreksia nervosa in interaksie met ander	34
2.5.2.1	Interaksie met betekenisvolle ander	34
2.5.2.2	Interaksie met verwysingsgroep ander.....	35
2.5.2.3	Interaksie met veralgemene ander	37
2.6	GEVOLGTREKKING EN IMPLIKASIES	39
	HOOFSTUK 3: NAVORSINGONTWERP	40
3.1	INLEIDING	40
3.2	GEKOSE KONSEPTUELE RAAMWERK EN SPESIFIEKE DOELWITTE	41

3.3	DIE KEUSE VAN 'N NAVORSINGSTRATEGIE EN -STYL VIR DIE STUDIE	42
3.4	KEUSE VAN STEEKPROEF	43
3.4.1	Eenheid van analise	43
3.4.2	Steekproefseleksie	43
3.5	KEUSE, BESKRYWING EN TOEPASSING VAN DATAHANTERING	44
3.5.1	Data-insamelingsmetodes	44
3.5.1.1	Onderhoudvoering	45
3.5.1.1.1	Ongestruktureerde onderhoudvoering aan hand van 'n skedule	45
3.5.1.1.2	In-diepte onderhoudvoering	45
3.5.1.2	Persoonlike dokumentasie	46
3.5.1.2.1	Stimulusmateriaal	47
3.5.2	Datavaslegging.....	47
3.5.2.1	Veldnotas	47
3.5.2.2	Bandopnames.....	48
3.5.3	Data-insamelingsprosedure	48
3.6	DATA-ANALISE	50
3.6.1	Oop-kodering.....	50
3.6.2	Aksiale kodering.....	52
3.6.3	Selektiewe kodering (tema-kodering)	52
3.7	GELOOFWAARDIGHEID VAN DIE STUDIE	53
3.8	DATA-AANBIEDING.....	53
HOOFSTUK 4: RESULTATE, BESPREKING EN INTERPRETASIE:		
	RESPONDENT EEN	54
4.1	INLEIDING	54

4.2	PROFIEL VAN JANA	55
4.3	DIE VERLOOP VAN DIE ONDERSOEK	55
4.3.1	Eerste ontmoeting.....	55
4.3.1.1	Doel van ontmoeting.....	55
4.3.1.2	Die navorser se waarneming.....	56
4.3.2	Tweede ontmoeting	56
4.3.2.1	Doel van ontmoeting	56
4.3.2.2	Die navorser se waarneming.....	57
4.3.2.3	Aflewering van brief.....	58
4.3.3	Derde ontmoeting	58
4.3.3.1	Doel van ontmoeting.....	58
4.3.3.2	Die navorser se waarneming.....	58
4.3.3.3	Brief wat sy geskryf het.....	59
4.3.4	Vierde ontmoeting.....	60
4.3.4.1	Doel van ontmoeting.....	60
4.3.4.2	Verloop van ete-afspraak	61
4.4	BESPREKING VAN RESULTATE.....	63
4.4.1	Jana se belewenis van haar fisieke self	63
4.4.2	Jana se belewenis van haar sosiale self	67
4.4.3	Jana se belewenis van haar geestelike self	68
4.4.4	Jana se belewenis van haar self in interaksie met die gesin as betekenisvolle ander.....	74
4.4.5	Jana se belewenis van haar self in interaksie met die portuurgroep as verwysingsgroep ander.....	77
4.4.6	Jana se belewenis van haar self in interaksie met die media as veralgemene ander	79
4.4.7	Jana se belewenis van haar self in interaksie met haar self in interaksie met stereotipe as verwysingsgroep ander	80
4.4.8	Jana se gebruik van haar liggaam as simbool van bepaalde aspekte van haar geestelike self.....	81
4.4.9	Jana se gebruik van voedsel as simbool van bepaalde aspekte van haar self.....	82
4.4.10	Die gebruik van self-attribusie in die begrip van haar self.....	83

4.5	INTERPRETASIE MET BETREKKING MET JANA	84
HOOFSTUK 5: RESULTATE, BESPREKING EN INTERPRETASIE:		
	RESPONDENT TWEE	89
5.1	INLEIDING	89
5.2	PROFIEL VAN ELNA.....	89
5.3	DIE VERLOOP VAN DIE ONDERSOEK.....	90
5.3.1	Eerste ontmoeting.....	90
5.3.1.1	Doel van ontmoeting.....	90
5.3.1.2	Die navorser se waarneming.....	90
5.3.2	Tweede ontmoeting.....	92
5.3.2.1	Doel van ontmoeting.....	92
5.3.2.2	Die navorser se waarneming.....	92
5.3.3	Derde ontmoeting.....	93
5.3.3.1	Doel van ontmoeting.....	93
5.3.3.2	Die navorser se waarneming.....	93
5.3.3.3	Brief wat sy geskryf het.....	93
5.3.4	Vierde ontmoeting.....	94
5.3.4.1	Doel van ontmoeting.....	94
5.3.4.2	Verloop van ete-afspraak.....	94
5.4	BESPREKING VAN RESULTATE	95
5.4.1	Elna se belewenis van haar fisieke self.....	95
5.4.2	Elna se belewenis van haar sosiale self.....	98
5.4.3	Elna se belewenis van haar geestelike self.....	99
5.4.4	Elna se belewenis van haar self in interaksie met haar gesin as betekenisvolle ander.....	105
5.4.5	Elna se belewenis van haar self in interaksie met die portuurgroep as verwysingsgroep ander.....	111
5.4.6	Elna se belewenis van haar self in interaksie met haar sportafigter as betekenisvolle ander.....	113
5.4.7	Elna se belewenis van haar self in interaksie met haar	

	onderwysers as betekenisvolle ander	113
5.4.8	Elna se belewenis van haar self in interaksie met die media as veralgemene ander.....	114
5.4.9	Elna se belewenis van haar self in interaksie met stereotipe as veralgemene ander.....	115
5.4.10	Elna se gebruik van haar liggaam as simbool van bepaalde aspekte van haar geestelike self	115
5.4.11	Elna se gebruik van voedsel as simbool van bepaalde aspekte van haar self	116
5.4.12	Elna se gebruik van self-attribusie in die begrip van haar self.....	119
5.5	INTERPRETASIE MET BETREKING TOT ELNA	120
HOOFSTUK 6: RESULTATE, BESPREKING EN INTERPRETASIE:		
	RESPONDENT DRIE.....	124
6.1	INLEIDING	124
6.2	PROFIEL VAN JOHLENE	124
6.3	DIE VERLOOP VAN DIE ONDERSOEK.....	125
6.3.1	Eerste ontmoeting.....	125
6.3.1.1	Doel van ontmoeting.....	125
6.3.1.2	Die navorser se waarneming.....	125
6.3.2	Tweede ontmoeting.....	127
6.3.2.1	Doel van ontmoeting.....	127
6.3.2.2	Die navorser se waarneming.....	127
6.3.2.3	Voorbeeld van brief wat geskryf is.....	127
6.3.3	Derde ontmoeting.....	132
6.3.3.1	Doel van ontmoeting.....	132
6.3.3.2	Die navorser se waarneming.....	133
6.3.4	Vierde ontmoeting.....	133
6.3.4.1	Doel van ontmoeting	133
6.4	BESPREKING VAN RESULTATE.....	134

6.4.1	Johlene se belevens van haar fisiese self	134
6.4.2	Johlene se belevens van haar sosiale self	140
6.4.3	Johlene se belevens van haar geestelike self	144
6.4.4	Johlene se belevens van haar self in interaksie met die gesin as betekenisvolle ander.....	155
6.4.5	Johlene se belevens van haar self in interaksie met haar portuurgroep as verwysingsgroep ander	160
6.4.6	Johlene se belevens van haar self in interaksie met die media as veralgemene ander.....	161
6.4.7	Johlene se belevens van haar self in interaksie met stereotipe as verwysingsgroep ander	162
6.4.8	Johlene se gebruik van haar liggaam as simbool van bepaalde aspekte van haar geestelike self.....	162
6.4.9	Johlene se gebruik van voedsel as simbool van bepaalde aspekte van haar self	163
6.4.10	Johlene se gebruik van self-attribusie in die begrip van haar self ...	164
6.5	INTERPRETASIE MET BETREKKING TOT JOHLENE.....	165
HOOFSTUK 7:	GEVOLGTREKKING, HIPOTEESES, EVALUERINGS EN AANBEVELINGS	169
7.1	INLEIDING	169
7.2	GEVOLGTREKKINGS	170
7.2.1	Agtergrond met betrekking tot die aanbieding van die gevolgtrekkings.....	170
7.2.2	Gevolgtrekking met betrekking tot die adolessent met anoreksia nervosa se belevens van haar self.....	171
7.3	VERDERE NAVORSINGSMOONTLIKHEDE	183
7.4	EVALUERINGS	184
7.4.1	Inleiding	184
7.4.2	Geloofwaardigheid van die studie.....	184
7.4.3	Evaluering van die data-insamelingsmetodes en die	

	bruikbaarheid daarvan vir ander navorsers	186
7.4.4	Die bereiking van die doelwitte wat vir hierdie navorsing gestel is..	187
7.4.5	Bydraes tot die voedingteorie	188
7.4.5.1	Die simboliese interaksionisme en 'n sosiaal-kognitiewe perspektief vir die bestudering van mense se eetgedrag.....	189
7.4.5.2	Die rol van bepaalde geestelike eienskappe van die adolessent in die ontstaan en ontwikkeling van anoreksia nervosa	192
7.4.5.3	Die rol van die fisieke self in die ontstaan en ontwikkeling van anoreksia nervosa by die vroulike adolessent.....	193
7.4.5.4	Die rol van ander in die ontstaan en ontwikkeling van anoreksia nervosa by die vroulike adolessent.....	196
7.5	AANBEVELINGS	198
7.5.1	Aanbevelings met betrekking tot navorsing op die gebied van eetversteurings met spesifieke verwysing na anoreksia nervosa	198
7.5.2	Aanbevelings met betrekking tot die terapeutiese program van die adolessent met anoreksia nervosa	198
	LITERATUURVERWYSINGS	199

LYS VAN FIGURE

FIGUUR 1:	KONSEPTUELE RAAMWERK	8,41
-----------	----------------------------	------

BYLAAG A.....	206
---------------	-----

THE EXPLANATORY STUDY OF THE ADOLESCENT FEMALE WITH ANOREXIA NERVOSA IN EXPERIENCING HER SELF

by

HESTER HELENA VAN DER SPUY

Supervisor: Prof. Dr. Helena Maria de Klerk
Co-supervisor: Dr. Rozanne Kruger
Department: Consumer Science
Degree: Master in Consumer Science: Food Management

SUMMARY

The experiencing by the female adolescent, with anorexia nervosa, of her self was studied from the perspectives of symbolic interactionism and social cognition.

Aspects from theory and literature that were significant and formed the foundation of the study were:

- the respondent's experience of her physical, social and spiritual self
- the role of her family as significant other in her experiencing of her self
- the role of her peer group as referral group other in her experiencing of her self
- the role of the media as generalized other in her experiencing of her self
- the role of stereotypes in her experiencing of her self
- the respondent's use of her body as symbol of specific aspects of her spiritual self
- the respondent's use of food / the eating of food as symbol of specific aspects of her self
- the function of self attribution in her experiencing of herself

The study concerned three women aged 23 who, according to acknowledged criteria, had been diagnosed in their teens with anorexia nervosa.

A qualitative research style was selected with in-depth interviews as the main method for collecting the data. Specific stimulation techniques were used to put the participants in a responsive position in which they could give spontaneous expression to their experiences without being directed by the researcher. Verbatim transcriptions of the interviews as well as descriptions of the interview situations were used for discussions and interpretations of the results, taking into account the specific, set goals for the study.

With regard to the three respondents, it was determined for each that:

- she had a specific, unique experience of her spiritual self and is abundantly aware of aspects of her spiritual self
- the father as significant other plays a noteworthy part in her experiencing of her spiritual self
- the physical self serves as symbol of specific aspects of her spiritual self
- food serves as symbol of specific aspects of her spiritual self
- self attribution has a role in her understanding of her self and her behaviour
- she experiences her social self negatively
- she persists in her own mental process of the stereotype: "to be thin is to be good"
- it is possible that the peer group does not have such an important part in the experiencing of her self.

The following recommendations were made:

- that this choice of perspectives and accompanying methods could be used more often by researchers in studying eating disorders and specifically anorexia nervosa
- that therapists should keep in mind that negative remarks about the physical self and eating behaviour will not have the desired results and that the nutrition therapy should not be started immediately
- that therapy could be based on the adolescent's wish to be in control and that the required respect should be allowed for her religious views about food.